

Siseministeeriumi ning Eesti Linnade ja Valdade Liidu elanikkonnakaitse, kriisideks valmisoleku ja siseturvalisuse töörühma 12.11.2024. a. istungi protokoll.

PROTOKOLL nr 4

[koosoleku toimumise kp]

DELTA 29.11.2024 nr 9-4/65-1

Istungi aeg ja

koht: 12.11.2024 kell 10:00-12:00 Siseministeeriumis.

Juhatas: esimees Tuuli Räim (Siseministeerium).

Protokollis: Jaanus Rankla (Siseministeerium).

Osalesid kohapeal: Tuuli Räim, Annes Kalle (Siseministeerium);
Gert Kaju (Kaitseministeerium);
Tea Varrak (Sotsiaalministeerium);
Uno Paas, Riho Johanson, Mailiis Kaljula, Evelin Uibokand (Eesti Linnade ja Valdade Liit).

Osalesid

sidevahendite kaudu: Gerli Aavik-Märtmaa (Riigikantselei);
Hedi Arukase (Siseministeerium);
Mikk Lõhmus (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium);
Martin Kadai (Kliimaministeerium);
Jaak Luksepp (Politsei- ja Piirivalveamet);
Maido Nõlvak (aseesimees), Rivo Noor, Karmo Näkk, Triin Varek, Gert Villard, Külliki Kiiver, Kairi Hõbemer, Raivo Lumiste, Eve East (Eesti Linnade ja Valdade Liit).

Kutsutud: Priit Laaniste, Anneli Liblik, Kristina Kuk (Siseministeerium);
Jüri Mölder (Tartu Linnavalitsus);
Viola Murd (AS Eesti Varude Keskus);
Jako Reinaste (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium).

Ettekande tegijad: Priit Laaniste, Viola Murd, Jüri Mölder, Hedi Arukase.

Istungi rakendamine: Tuuli Räim andis teada, et tegemist on töörühma kaheksanda ja käesoleva aasta neljanda istungiga, eelmise istungi protokoll on kinnitatud ja välja saadetud. Tuuli Räim

tegi ettepaneku kinnitada päevakord 5-punktilisena, millele lisanduvad muud ettetulevad asjad. Riigikaitse ametikohtade teema on RK ja KAM palvel edasi lükatud, ka ELVL ei ole huvi üles näidanud, varude teema oli kavandatud septembri istungile, on päevakorras täna, ettekande teevad EVK ja MKM, sündmuse ohutuse käsiraamatu koostamise (avalik kord, KOV) ja EKK reservi teemad lükkuvad edasi, kuna võtavad plaanitud kauem aega, täiendavalt olema palunud Tartu Linnavalitsust anda täna ülevaade, kuidas on neil korraldatud riigikaitse ametikohtadega seonduv. SIM annab ülevaate KOV kriisipetsialistide võimalikust rahastamisest alates 2025. a.

OTSUSTATI:

Kinnitada päevakord:

1. 2025. aasta tööplaani kinnitamine.
2. HOS muudatustest (varjumine jm).
3. Varud ja varustuskindlustus KOV toimpidevuse ja ülesannete täitmise tagamiseks.
4. Riigikaitse ametikohtade vajadus Tartu vaates.
5. KOV kriisipetsialistide ametikohtade võimalikust rahastamisest 2025. aastal.

1. 2025. aasta tööplaani kinnitamine.

Priit Laaniste ja Maido Nõlvak tutvustasid laekunud ettepanekuid. Ettepanekuid on tulnud SIM valitsemisalast, SOM soovib anda ülevaadet VÄSA arengutest, ELVL on esitanud ettepanekud. Ettepanek on teha istungid väljakujunenud tava kohaselt igas kvartalis. Kuna teemasid on veel mõõdukalt siis on ettepanek kinnitada tööplaani järgmisel istungil.

OTSUSTATI:

Võtta informatsioon teadmiseks. Arutada tööplaani uuesti järgmisel istungil. Esimehel ja aseesimehel leppida kokku 2025. a I istungi päevakord.

2. HOS muudatustest (varjumine jm).

Priit Laaniste andis ülevaate kooskõlastusringile esitatud HOS muudatusettepanekutest. Eelnõu eesmärk on elanikkonnakaitse edendamine ja ühiskonna kriisivalmiduse tõstmine. Eelnõuga:

- reguleeritakse viivitamatu ohuteate edastamine, riikliku ohuteavituse süsteem EE-ALARM, sellega liituma kohustatud isikud ning Päästeameti ja Häirekeskuse rollid selles;
- kehtestatakse varjendi ja varjumiskoha rajamise, samuti varjumisplaani koostamise nõuded ning Päästeameti roll varjumise korraldamises. Varjendi nõue jõustub 1.sept 2025.a;
- sätestatakse avaliku sektori asutuse ja elutähtsa teenuse osutaja töötajale kohustus läbida elanikkonnakaitse koolitus ning Päästeameti järelevalve roll selles.

- Eelnõu eesmärkide elluviimiseks muudetakse Hädaolukorra seadust ja veel 5 seadust (asjaõigusseadus, atmosfääriõhu kaitse seadus, ehitusseadustik, ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seadus ja elektroonilise side seadus).
- Järgmisel nädala tutvustab Priit eelnõud eraldi ELVLile.

Küsimused ja kommentaarid:

Tea Varrak: kas hoolekandeesutused on ka varjendi loomise kohustusega? Kas TRS/VOS jõustumisel lisanduvad ka ühekordse riigikaitseülesande saanud asutused?

Priit Laaniste: hoolekandeesutused on hõlmatud, kui nende pindala on üle 1200 m². Täpsem hoonete kasutusotstarvete loetelu, millistes tuleb varjend luua, kehtestatakse siseministri määrusega. Ühekordse riigikaitseülesande saanud asutused on võimalik hõlmata.

Mailis Kaljula: elanikkonnakaitse koolituse läbimiste määr peaks olema ka KOV kriisvalmiduse indeksi üks mõõdik.

Evelin Uibokand: kas KOV näeb koolituste lehelt kui palju tema teenistujaid on selle läbinud?

Jüri Mölder: kui on kohustuslik koolitus siis peab asutusel olema ka ülevaade täitmisest.

Hedi Arukase: Me teeme koostööd keskkonda haldava Digiriigi Akadeemiaga. Eesmärk on, et keskkond olek kõrgkäideldav ehk seda saaks korraga kasutada palju inimesi. Teoorias peaks tekkima võimalus, et iga asutus saab keskkonnast ülevaate nii isikute kaupa kui tervikuna oma asutuse lõikes.

OTSUSTATI:

Võtta informatsioon teadmiseks.

3. Varud ja varustuskindlustus KOV toimpidevuse ja ülesannete täitmise tagamiseks.

Viola Murd tutvustas uuringut. Uuringu viisid Riigikantselei tellimusel läbi AS Eesti Varude Keskus ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Uurigu tulemused edastatakse otsustamiseks Riigikantseleile.

Uuringu fookuses olid järgmised andmed:

- Mis on vältimatult vajalikud materiaalsed komponendid teenuse osutamiseks või ülesande täitmiseks.
- Mida on võimalik varuda ja hoiustada riigi tegevusvarudena keskselt (nt varuosad, seadmed, kemikaalid, elektroonika komponendid, hooldustarvikud, toit, riided, esmatarbekaubad jne).
- Milliseid vältimatult vajalikke komponente ei varuta ning miks.
 - Uuringus ei käsitletud vajalikku tööjõudu.
 - keskenduti olukorrale, kus kaubavahetus üle piiri on seiskunud, esinevad teenuste kontrollimatud katketused, siseriiklik kaubandus veel toimib, kuid kõiki kaupu pole enam saada. (Ei mängi läbi mahukat elektri-, side või kütuse kättesaadavuse probleeme).

Uuringu sihtrühmaks olid:

- Elutähtsa teenuse osutajad (ETOd): elektri, maagaasi, vedelkütuse, kaugkütte ja veega varustamine, teede sõidetavus tagamine, mobiil- tavatelefon ja andmesideteenus, kanalisatsioon, elektrooniline isikutuvastamine ja digitaalne allkirjastamine, makseteenus ja sularaharinglus. Lisaks tsiviilkriiside ja riigikaitse seaduse eelnõu (TSIRK) kohaselt lisanduvad ETOd: toiduga varustamine, ravimite kättesaadavus, turvateenus, raudtee, sadamate, lennuväljade ja kütuseterminalide toimimine jms;
- Kohalikud omavalitsused (KOVid): KOV ETOd: kaugkütte ja veega varustamine, teede sõidetavus tagamine); KOV kriitilised teenused: koduteenuse korraldamine, väljaspool kodu üldhooldusteenuse korraldamine, asendushooldusteenuse korraldamine, turvakoduteenuse korraldamine, vältimatu sotsiaalabi tagamine, abivajavate ja hädaohus olevate laste, sealhulgas perekonnast eraldatud või kriisilukorra tõttu perekonnast lahutatud laste abistamine, toimetulekutoetuse maksmine, lastehoiuteenus, alus- põhi- ja keskkariduse kättesaadavuse tagamine, oma territooriumil viibivate isikute teavitamise tagamine kriisilukorras.

Küsimused ja kommentaarid:

Tea Varrak: palun planeerimisel arvestada kriisikauplustega, nende varude ja nomenklatuuriga.

Riho Johanson: millise kütuse tarneahelaga peaks KOV arvestama – kas terminal/tankla või EVK varud?

Viola Murd: Tarbija otse EVK-lt kütust ei saa. Kui VV otsustab riigi kütusevaru kasutusele võtta, siis teeb EVK bensiini ja diislikütuse müügipakkumised ettevõtetele, kellel on majandustegevuse registris registreering kütuse müügiks ja tarbimisse lubamiseks. Riigi varust ostetud kütusega varustavad kütusemüüjad tanklakette, et kõik tarbijad saaksid jätkuvalt bensiini ja diislikütust.

OTSUSTATI:

Võtta informatsioon teadmiseks.

4. Riigikaitseliste ametikohtade vajadus Tartu vaates.

Jüri Mölder andis ülevaate kuidas on Tartu Linnavalitsuses korraldatud riigikaitseliste ametikohtadega seonduv. Viimati arutati KOV riigikaitselisi ametikohti 2016. a, midagi ei ole peale seda muutunud. TRS/VOS eelnõu kavandab KOVile 12 püsivat kriisiülesannet, lisaks nõuab KOKS kõigi ülesannete täitmise jätkamist. Riigi tasandil on vaja sõnastada ja selgelt õigusesse lisada KOV teenustasemetes alandamine või ülesannete täitmise peatamine kriisi ajal. Samuti tuleb KOVidele määrata mõistlik ja piisav teenistuskohade määr riigikaitselisteks ametikohtadeks, sh KOV hallatavad asutused ja KOV ametiasutused. Täna seaduses olev üks ametikoht (linnapea või vallavanem) KOV kohta on selgelt ebapiisav. Optimaalne määr oleks kuni 60% teenistuskohadest, sh KOV hallatavad asutused ja KOV ametiasutused. ETOd saavad ise oma riskianalüüsi kaudu oma riigikaitseliste ametikohade vajaduse määrata ja taotleda need elutähtsat teenust korraldava asutuse (ETKA) kaudu KRA-lt. KOVid on suunatud oma riskianalüüsi tegema RK SITIKAS kohustusliku keskkonda, kuid selles pole võimalik lisada riski „inimressursi puudus“.

Küsimused ja kommentaarid:

Gert Kaju: KaM jaoks on oluline, et sõjaaja struktuur (44 000 inimest) on kaitseväge juhatajal iga ajahetkel kasutada, kui selleks vajadus tekib. St, et sõjaaja struktuur, mis koosneb väljaõpetatud ja kokku harjutatud üksustest, ei saa olla ainulahend, mille arvelt tsiviilstruktuurid püüavad oma riigikaitselisi vajadusi täita. Alati on võimalikud üksiklahendid ja kokkulepped, kuid riigiüleselt puudub täna põhimõtteline kokkulepe, kuidas seda olukorda lahendada.

Jüri Mölder: Seadusega (HOS-CER, TSR/VOS eelnõu) KOVile pandud ülesanded ja teenuste tasemed ei ole realistlikud.

Tuuli Räim: sõja ajal kõiki teenuseid ei osutata.

Jüri Mölder: optimeerimise loogika peab olema fikseeritud seaduse tasemel (antud võimalus).

Tea Varrak: SHS muudatuse eelnõus me oma valdkonna teenustega tegeleme.

Jüri Mölder: KOVil puudub õigus infole, kes on sõjaaja struktuuri määranud. HTM valitsemisalas ei ole teenustasemete alandamisest midagi kuulda.

Gerli Aavik Märtnmaa: TSR/VOS eelnõu püüab leida tasakaalu, peaks jääma 12 ülesannet ja muud võib alandada. Seletuskirjas on seda selgitatud. HTM hakkab ka tegutsema oma teenuste osas. Mis puutub KOV riskianalüüsi keskkonnas SITIKAS siis Riigikantselei arvates ei peaks riigikaitseelased ametikohad kajastuma riskianalüüsis vaid kriisplaanis.

OTSUSTATI:

Võtta informatsioon teadmiseks. Riigikaitseliste ametikohtadele tuleb leida selge õiguslik lahendus ja vastutav asutus. Seaduses tuleb reguleerida KOV õigus peatada ülesannete täitmine ja alandada teenustasemeid ning vastav loogika. Samuti peab KOV saama juurde riigikaitselisi ametikohti, seaduses olev 1 ametikoht/KOV on ebarealistlik.

5. KOV kriisispetsialistide ametikohtade võimalikust rahastamisest 2025. aastal.

Hedi Arukase andis teada: alates 2025. a on riigieelarves kolmeks aastaks planeeritud u 750 000 EUR/aastas KOV kriisispetsialistide ametikohtade rahastamiseks, tegemist on sihtotstarbeliste vahenditega. Kui lõplik lahendus on esitlemiseks valmis jagame seda KOVidega. Kriisispetsialistide tööprioriteedid peaksid olema väga üldistatuna riskianalüüsid, kriisplaanid ja õppused.

Küsimused ja kommentaarid:

Riho Johanson: kas enne on värbamine või koolitus?

Hedi Arukase: enne on värbamine KOV poolt.

Tea Varrak: kas ministeeriumid on saanud oma ootused saata?

Hedi Arukase: SOM on saatnud, kõik võivad juurde saata.

Evelin Uibokand: kas iga KOV palkab ise või saab palgata mitme KOV peale?

Hedi Arukase: lõplikke nõudeid veel ei ole, kui valmis siis jagame – pigem on eesmärk säilitada võimalikult palju paindlikkust, nt võib võtta mitme KOV peale või läbi maakondliku arendusorganisatsiooni.

Tuuli Räim: suuremad KOVid, kus kriisispetsialistid juba ametis on, ilmselt toetust ei saa.

Eve East: väikestele KOVidele on see suur probleem, neile peab rohkem raha suunama.

Riho Johanson: see on samm edasi!

OTSUSTATI:

Võtta informatsioon teadmiseks.

6. Muud ettetulevad asjad

Tuuli Räim: Töörühma järgmisel istungil on päevakorras ka 2025. a tööplaani kinnitamine! Palun saata oma ettepanekud selle osas juba Priidule (Priit Laaniste, 509 7158, priit.laaniste@siseministeerium.ee) esimesel võimalusel. Järgmine istung toimub veebruaris 2025.

Tuuli Räim

/allkirjastatud digitaalselt/

Esimees

Lisad:

1. Memo HOS muudatused.
2. Memo KOV varustuskindlus.
3. Esitlus SIM Laaniste.
4. Esitlus Tartu LV Mölder.
5. Esitlus AS EVK Murd.